

MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma

A magyar-magyar együttműködés és a nemzeti érdekérvényesítés perspektívái a magyar nemzet nagy részének Európai Unió csatlakozása után

A KMKF plenáris ülése által elfogadott előterjesztés

Áttekintő összegzés:

A Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma (KMKF) áttekintette annak az új helyzetnek a jellemzőit, amely Magyarország, Szlovákia, Szlovénia és Románia Európai Unió csatlakozásával állt elő. Ennek fényében foglalkozott Magyarország és a határon túli magyar közösségek stratégiai együttműködésének új lehetőségeivel is.

A különböző magyar szellemi és közéleti irányzatok követőinek kapcsolatai, valamint a közéleti kérdésektől független családi, baráti és szakmai kapcsolatok, ahogy eddig, továbbra is együttesen alkotják Magyarország és a határon túli magyarság kapcsolatrendszerét, együtt biztosítják a *magyar nemzet* határok feletti összetartozását.

A különböző irányzatok közötti viták ellenére a nyolcvanas évek óta látens konszenzus tárgyát képezi, hogy a magyarság problémáit a nyugati demokráciák emberjogi törekvéseihez kapcsolódóan kell megoldani. A kilencvenes években a nyugati demokráciák külpolitikájának fő hangsúlya az emberjogi törekvésekről fokozatosan áthelyeződött a stabilitás biztosítására, majd az ezredfordulón a terrorizmus elleni harcra. Az emberi jogok ügyének háttérbe szorulása megnehezíti a magyarság nemzetpolitikai érdekérvényesítését. Ezt a problémát tetézi az a belső körülmény, hogy 2004. december 5. után a különböző irányzatok közötti nemzetpolitikai kommunikáció mélypontra jutott.

Ugyanakkor Magyarország, Szlovénia, Szlovákia és Románia EU-csatlakozásának, valamint Horvátország gyors integrációs előrehaladásának és Szerbia csatlakozási perspektívájának köszönhetően az európai integráció keretében történő új típusú együttműködés folyamata valamilyen formában a kárpátaljai nemzetrészt kivételével ma már a Kárpát-medence összes magyar közösségére kiterjed, ami új lehetőségeket és új eszközöket biztosít a nemzetpolitikai érdekérvényesítés számára.

A magyarság továbbra is fennálló problémáira a megoldást ma már nem az európai integráció folyamatában kell keresni, hanem az integrációban rejlő lehetőségek szakszerű felhasználásában: az erre irányuló céltudatos magyar állami politika és magyar-magyar együttműködés kialakításában. A magyar nemzet továbbra is elkötelezett amellett, hogy problémáira kizárólag az európaiság és a jogállamiság keretei között: az általa lakott országok belső jogrendszerének és az Európai Unió normáinak gyakorlati érvényesítésével és a társadalmi szükségleteknek megfelelő átalakításával találjon megoldást. Általános nemzetközi érdek, hogy a magyarságnak ez a következetes attitűdje nemzetközi precedensként igazolást nyerjen a határon túli magyar közösségek számára biztosított autonómiák rendszerének létrejöttével.

A KMKF résztvevői egyetértnek a magyar kormány azzal a célkitűzésével, hogy a nemzetpolitika központi kérdését a közösségi érdekeket szolgáló fejlesztések alkossák. *Fejlesztésközpontú nemzetpolitika* alatt a magyar közösségeknek az olyan fejlesztések érdekében történő együttműködését kell érteni, amelyek egyrészt hozzájárulnak a határon túli magyarság kisebbségi létből eredő hátrányos helyzetének ellensúlyozásához, másrészt elősegítik azoknak a lehetőségeknek a kibontakoztatását, amelyek a magyar nemzet több országban való jelenlétéből erednek. A fejlesztési célkitűzéseket a teljes magyar nemzet szintjén összesített szükségletek alapján kell meghatározni, különös figyelmet szentelve a határmenti infrastrukturális kapcsolatok újjáépítésének, a határt átlépő tömegközlekedési kapcsolatok fejlesztésének, a magyarok régiók általános fejlesztési terveinek, a határon túli magyarság által előállított termékek marketingjének, valamint a fejlesztésközpontú nemzeti együttműködés külpolitikai dimenziójának.

A nemzetközi téren történő nemzetpolitikai érdekérvényesítés hagyományaiból kiindulva és a folyamatban lévő nemzetpolitikai reform eredményeire építve tovább kell erősíteni az érdekérvényesítés hatékonyságát és szakszerűségét. Biztosítani kell, hogy a nemzeti érdekek áttekinthető szerkezetben, magas szakmai színvonalon és a teljes magyar nemzetből eredő politikai legitimitással kerüljenek meghatározásra. Az integrációs és nemzetközi szervezeteknél történő nemzetpolitikai érdekérvényesítés koordinálását és szakszerűségének biztosítását a magyar államnak nyilvántartási és szaktanácsadási szolgáltatásokkal kell elősegítenie.

A nemzetközi érdekérvényesítéshez szorosan kapcsolódó feladat a nemzeti összetartozás szimbolikus szférájának megerősítése, a magyar-magyar együttműködés rendszerének megfelelő szintű és formájú jogi eszközökkel történő alátámasztása, valamint a határon túli magyarság politikai képviseletének biztosítása nemzetközi viszonylatban. A nemzetpolitikai érdekérvényesítés hitelessége és kiszámíthatósága érdekében az Országgyűlésnek ki kell dolgoznia egy olyan dokumentum tervezetét is, amely a magyar nemzet hosszú távú jövőképét tartalmazza.

* * *

Részletezett megállapítások:

A Kárpát-medencei Magyar Képviselek Fórumának (KMKF) ülése a 2006. őszi ülés döntésének megfelelően a megküldött háttér tanulmányok figyelembe vételével készült vitaanyag alapján áttekintette azt az új helyzetet, amelyet Magyarország, Szlovákia, Szlovénia és Románia Európai Unió csatlakozása teremtett a magyar-magyar együttműködés, illetve a magyar nemzetpolitikai érdekérvényesítés számára. Az új helyzet jellemzőiről, valamint Magyarország és a határon túli magyar közösségek megújuló stratégiai együttműködéséről a következőket állapította meg.

1.) A magyar-magyar együttműködés öröksége

A XX. század Magyarországot érintő békeszerződése és egyéb történelmi horderejű átalakulásai a kárpát-medencei magyarságot előbb öt, majd nyolc országba osztották szét, aminek következtében **szinte mindegyik magyar szellemi és közéleti áramlat, illetve vallási felekezet követőinek egy része** (így a különböző irányzatok számos meghatározó

személyisége és műhelye) **Magyarország határain kívülre került.** A szellemi és közéleti áramlatokon, illetve felekezeten belüli kommunikáció, az összetartozás tudatának ápolása, sőt a közös alkotás és értékteremtés mindamellet a határokon keresztül is folytatódott, és 87 év elmúltával ma is folyik.

A magyar társadalom 1945 után – az ausztriai magyarság és a szórványban élők kivételével – arra kényszerült, hogy betagozódjék a szovjet irányítású, vagy az ahhoz hasonló jellegű, Titói jugoszláv hatalmi rendszerbe: a különböző áramlatok, irányzatok és felekezetek a XX. század második felében ennek realitásai között próbálták fenntartani határon átnyúló kapcsolataikat. Eltérő helyzetük miatt az egyes szellemi és közéleti áramlatok képviselői **különbözőképpen ítélték meg** a határon túli magyar közösségek legégetőbb szükségleteit, ami – az ettől függetlenül meglévő ideológiai különbségek mellett – nemzetpolitikai téren is terminológiai problémákat és koncepcionális vitákat idézett elő köztük.

A felfogásbeli eltérések ellenére azonban a különböző áramlatok, irányzatok és felekezetek követőinek határon átnyúló kapcsolatait, valamint a közéleti kérdésektől független családi, baráti és szakmai kapcsolatok együttesen alkották és máig is **együtt alkotják Magyarországot és a határon túli magyarság kapcsolatrendszerét**, amelyet a *magyar nemzet* határok feletti összetartozásának nevezünk.

Az említett okok miatt a nyolcvanas évek végén fokozatosan formálódó plurális magyar politikai elit egyes csoportjainak nemzetpolitikai jövőképe sok szempontból eltérően alakult, ugyanakkor látens konszenzus bontakozott ki annak az elfogadásában, hogy a **nyugati demokráciák akkori külpolitikájának kiemelt jelentőségű elemét alkotó emberjogi törekvésekhez kapcsolódva** gyökeresen megváltoztatható a határon túli magyarság jogi helyzete, illetve megjavíthatók életkörülményei és fennmaradási perspektívái. Az első szabad választások után Antall József közismert „három prioritásával” (integráció, jó szomszédság, kisebbségvédelem) kormányciklusokon átívelő külpolitikai stratégiát alkotott, amely a szomszédos országok integrációs törekvéseinek támogatása és az európai integráció emberjogi vonatkozásainak érvényesítése útján, továbbá *Magyarország „integrációs előnyére” támaszkodva* kívánta elérni a határon túli magyarság jogainak kibővítését, illetve az ehhez szükséges intézmények (autonóm döntéshozó szervek, állami finanszírozású magyar egyetemek stb.) megteremtését. E stratégia külpolitikai vetületeként a kilencvenes évek közepén Magyarország kisebbségjogi garanciákat is tartalmazó alapszerződéseket kötött a szomszédos államokkal.

Az emberjogi törekvésekhez kapcsolódó **magyar érdekérvényesítés lehetőségeinek a kilencvenes években határt szabott**, hogy – a Szovjetunió és Jugoszlávia összeomlásának kísérőjelenségeként – a nyugati demokráciák külpolitikájának (és ennek részeként európai integrációs politikájának) fő hangsúlya az emberjogi törekvésekről fokozatosan áthelyeződött a stabilitás biztosítására. Jóllehet a magyar kisebbségek politizálása, valamint a magyar külpolitika a stabilitás letéteményesének bizonyult a kelet- és közép-európai térségben, nem igazolódott az a várakozás, hogy ennek köszönhetően sor kerül a határon túli magyarság jogi helyzetének érdemi javítására. Az Európai Unió bővítésének 1993-ban megfogalmazott, ún. koppenhágai követelményrendszerében a kisebbségi jogok még kiemelt helyet foglaltak el, ezek jóhiszemű betartásának a kérdése viszont már viszonylag kevés figyelmet élvezett az egyes országok integrációs teljesítményének számonkérése során.

A nyolcvanas évek végétől kezdve a **magyar állam egyre nagyobb szerepet vállalt a magyar-magyar társadalmi kapcsolatok** – többek közt a szellemi és közéleti irányzatok,

valamint a felekezetek közötti érintkezés – **illetve a határon túli magyar közösségépítés közvetlen támogatásában.** Ennek keretében *intézményeket* alapított (pl. a Határon Túli Magyarok Államtitkárságát, majd Hivatalát, a Teleki László Intézetet, közalapítványokat stb.), *fórumokat* szervezett (amelyek közül kiemelkedő jelentőségű a később Magyar Állandó Értekezletté szerveződött 1996-os „magyar-magyar csúcstalálkozó”) és *anyagi támogatást* nyújtott (eleinte elsősorban a közalapítványok pályázati rendszerén keresztül, később – pl. a Kedvezménytörvény keretében – normatív alapon is).

2001-ben az Európa Tanács velencei bizottsága nemzetközi szinten deklarálta a határon átnyúló közvetlen támogatások jogosságát és szükségességét, és meghatározta azokat a területeket és feltételeket, amelyek esetében e támogatások érvényesülnek. Az együttműködés anyagi vonatkozásai számára törvényi szabályozást biztosít a kedvezménytörvény és a Szülőföld Alap működését szabályozó törvény, a nemzetrészek politikai együttműködésének törvényi alapjai azonban máig sem jöttek létre.

A magyar nemzetpolitika állandó dilemmáját, a szellemi és közéleti áramlatok közötti viták egyik legfontosabb tárgyát kezdetektől fogva az a kérdés képezte, hogy **magyar részről miként kezelendő a szomszédos országok** egy részében a többségi társadalom és politikai elit részéről fel-felbukkanó **kisebbségellenes attitűd.**

Ennek megváltoztatását, de legalábbis tompítását nagyban segítené, ha magyar részről jól áttekinthető formában meghatározásra kerülne, hogy pontosan mi tekinthető a magyarság helyzete rendezésének.

Különleges helyzetnek tekinthető, hogy az 1990-es években a határon túli magyar szervezetek több esetben kormánytényezővé váltak. Ennek az időszaknak egész Európa és az érintett országok szempontjából is egyértelmű politikai üzenete volt: a magyar nemzeti közösségek szervezetei tevőlegesen járultak hozzá az adott ország európai uniós csatlakozásához, illetve integrációs folyamatához. Ugyanakkor a szomszédos országok többségi társadalmának és politikai elitjének kisebbségellenes, illetve a kisebbségi szükségletek megértésétől elzárkózó attitűdje megakadályozta, hogy az RMDSZ, az MKP és a VMSZ kormányzati szerepvállalása érdemileg alakítsa át az erdélyi, csángóföldi, felvidéki és vajdasági magyarság jogi státusát. A magyar nemzetiségű kormányzati tisztviselők kisebbségjogi érdekérvényesítő erőfeszítései sokszor olyan hamis megvilágításba kerültek, mintha mandátumukkal ellentétesen nem is az adott ország állampolgárainak, hanem Magyarországnak az érdekeit képviselték volna. Ez a közhangulat nemcsak az érintett országok demokráciadeficitjéről tett tanúbizonyságot, hanem a magyar-magyar együttműködést is megnehezítette. Az így keletkezett problémák természetesen semmit sem vonnak le azoknak az eredményeknek az értékéből, amelyeket a magyar szervezetek kormányzati pozícióiknak köszönhetően értek el a magyarság életkörülményeinek javítása, illetve a szomszédos országok integrációs teljesítményének ösztönzése terén.

A rendszerváltozáskor új reményekkel indult, de az intézményes magyar-magyar együttműködés egyik sajnálatos kudarc történetévé vált a Magyarok Világszövetsége, amely elveszítette súlyát, és helyébe semmi nem lépett, noha szükség lenne rá.

A világszórványban élő magyarság származásától, földrajzi hovatartozásától és állampolgárságától függetlenül a nemzet egyik alkotó eleme. A világszórványban élő magyarok körében, egyes földrészekben és országokban meghatározó azon magyarok aránya, akik az ún. trianoni területekről és nem a mai anyaországból vándoroltak ki. Fel kell éleszteni,

meg kell erősíteni a Kárpát-medencei nagyobb magyar szervezetek irányukban végzett munkáját és a lehetséges koordinációt is létre kell hozni ebben.

Az elmúlt 17 évben lényegében nem folyt érdemi társadalmi, politikai vita az egységes nemzetpolitikai koncepcióról. Miközben küzdünk a szomszédos országokban élő magyarok jogaiért, politikai konszenzus híján megmaradt alkotmányos adósságunk az anyaországi nemzeti kisebbségek parlamenti képviselésével kapcsolatban.

2.) A magyar-magyar együttműködés megváltozott körülményei

Magyarország, Szlovákia, Szlovénia és Románia Európai Unió csatlakozásával 2004 és 2006 között a magyarság nagy része az unió polgárává vált. Ugyanebben az időszakban megerősödött Horvátország csatlakozási folyamata és megnyílt Szerbia távlati integrációs perspektívája is. Az európai integráció keretében történő nemzetegyesítés folyamata, ha különböző szinteken is - **a kárpátaljai nemzetrészt kivételével - ma már a Kárpát-medence összes magyar közösségére kiterjed**, ami korszakváltást jelent történelmünkben. Az új korszak megértése ugyanakkor nem nélkülözheti a világ olyan változásainak figyelembe vételét, amelyek közvetlenül nem részei az európai integrációnak, viszont hatnak rá, következésképpen a magyarság Európán belüli helyzetét is befolyásolják.

A korszakhatár tapasztalatai közé tartozik, hogy az uniós csatlakozással párhuzamosan **nem szűntek meg** egyes szomszédos országok elitjei és többségi társadalmi körében tapasztalható **kisebbségellenes attitűdök** feljebb említett okai. Ezeknek az attitűdöknek a kezelése továbbra is a magyar szomszédosság- és nemzetpolitika dilemmáját képezi.

Kisebbségjogi téren az európai és atlanti integrációs folyamatok egyelőre nem teljesítették teljes mértékben a magyarság várakozásait. A Szlovákiában és Romániában 2006. második felében bekövetkezett események (a szlovákiai szélsőséges erők kormányalakítása, a Babeş-Bolyai Egyetem oktatóinak felmentése stb.) azt mutatják, hogy az Európai Unió – alapításakor lefektetett elveitől eltérve – nem alkalmaz magától értetődően politikai szankciót az emberi jogok ilyen jellegű sérelmeivel szemben. A szlovák, román, ukrán és szerb jogrend továbbra is nemzetállami alkotmányos alapokra épül, és ezért a kisebbségek szempontjából diszkriminatív elemeket tartalmaz.

A magyar kisebbségek közösségi alanyiságát és önrendelkezését a szomszédos országokban nemcsak **nem biztosították** az euro-atlanti integráció kísérőjelenségeként, hanem egyes esetekben – legnyíltabban Szlovákiában – az állam még *az erre irányuló igény megfogalmazásának jogát* is elvitatja. Jóllehet teljesen ellentétes az unió demokratikus alapértékeivel, az igényformálás jogának megkérdőjelezése - közösségi szabályozás és illetékesség hiányára hivatkozva, de lényegében politikai okokból - a közösségi intézmények túsága mellett történik. Horvátország és Szerbia ugyanakkor az uniós csatlakozási folyamatoktól függetlenül alaptörvényi szinten ismerte el a kisebbségi közösségek, közöttük a magyar közösség kulturális autonómiához való jogát.

Az európai integrációban való közös részvétel az uniós polgárokat megillető azonos bánásmódnak köszönhetően valamelyest enyhít azon a helyzeten, hogy a határon túli magyarok – miközben a szomszédos országok jogrendjének visszáságai miatt szülőföldjükön sok szempontból hátrányos helyzetű állampolgárok – Magyarországon **„hátrányosan megkülönböztetettek”** érzik magukat. Mindamelllett a magyarországi társadalom –

beleértbe a hivatalokat is – túlnyomó részének történelmi tájékozatlansága miatt továbbra is számolni kell ilyen érzések keletkezésével, amelyek társadalmi szinten a magyar-magyar együttműködés egyik legsúlyosabb teherterét és megoldandó problémáját képzik.

A mindkét helyen hátrányokat eredményező megkülönböztetett kisebbségi helyzetből fakadó lét következtében **a magyar társadalom határon túli közösségeiben zajló leépülési folyamatok** – különösen a *nyelvvesztés*, az *asszimiláció*, az *elvándorlás* és a kisebbséglakta régiók *etnikai arculatának eltűnése* – az uniós csatlakozási perspektíva elnyerése és a csatlakozás bekövetkezése után is folytatódnak, sőt az idő múlásával fokozatosan gyorsulnak is.

Ezekre a problémákra megoldást ma már nem az európai integráció folyamatában kell keresni, hanem **az integrációban rejlő lehetőségek szakszerű felhasználásában**: az erre irányuló céltudatos magyar állami politika és magyar-magyar együttműködés kialakításában. A lehetőségek felhasználásának szakszerűsége elsősorban a lehetőségek korlátainak megértésétől, figyelembe vételétől, illetve lehetőség szerinti ellensúlyozásától függ. Az új helyzetben rejlő lehetőségek és azok korlátai közül különös figyelmet érdemelnek az alábbiak:

- *Az unión belüli határok jelentőségének csökkenése*, a határátlépési feltételek javulása, amelyet a schengeni övezethez történő csatlakozás belátható időn belül teljessé tesz. Figyelembe kell venni, hogy az ebben rejlő előnyök nagy része nem magától értetődően, hanem tudatos állami politika és szakszerűen összehangolt beruházások által érvényesülhet mind a határon túli magyarok, mind a magyar gazdaság számára. A potenciális előnyökkel egyidejűen az unió új tagállamainak schengeni csatlakozása problémákat idéz elő az átmenetileg, vagy tartósan kimaradó országok (Szerbia, Ukrajna) magyarságával történő kapcsolattartásban, hacsak nem sikerül a problémákat megfelelő magyar állami intézkedésekkel ellensúlyozni.
- *A személyek szabad mozgásának unión belüli biztosítása* megszünteti annak lehetőségét, hogy a magyar politika befolyásolja a határon túli magyarok elvándorlását szűkebb pátriájukból. Ugyanez a folyamat az EU-tagállamokban élő magyarok számára nagymértékben mérsékli a magyar állampolgárság megszerzésének praktikus jelentőségét, ami nem föltétlenül jár együtt az állampolgárság szimbolikus jelentőségének csökkenésével.
- 2007. januárjától négy ország (Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia) magyar nemzetiségű uniós polgárai *együtt tevékenykednek az EU közösségi intézményeiben*, ami együttműködésre teremt lehetőséget szakmai és politikai kérdésekben. Nem magától értetődő azonban, hogy az uniós intézményekben dolgozó magyarok tudnak egymásról, ismerik az együttműködésre kínáló lehetőségeket, illetve azokat a közös magyar érdekeket, amelyek érvényesítését megkönnyítheti együttműködésük.
- Az európai integráció eszméjének a magyar érdekekkel egyik leginkább egybevágó vonatkozása a *regionalizmus*, ami többek között a régiók (és ezen belül is kiemelten az egymással szomszédos határvidékek) együttműködésének közösségi támogatásában nyilvánul meg. Az EU eredetileg a gazdasági, néprajzi, vagy történelmi okoknál fogva kialakult, természetes régiókat kívánta előnyben részesíteni azáltal, hogy a fejlesztési támogatások elosztása terén fontos hatásköröket telepített hozzájuk. Mára azonban a „pénzosztó” szerepkör ahhoz vezetett, hogy egyes új tagállamokban az unió közösségi intézményeinek tűrésével, vagy hallgatólagos támogatásával – a természetes régiók saját fejlesztési tervezésének útját állva – mesterséges régiók jöttek létre, és váltak az

EU regionális politikájának alanyaivá (ld. a szlovákiai megyék, vagy a romániai fejlesztési régiók esetét).

- Szlovákia és Románia európai integrációs felzárkózásának, valamint a magyar államháztartás túlköltekezésének következtében *megszűnt* (gazdaságpolitikai tekintetben sok szempontból visszajára is fordult) *Magyarország egykori „integrációs előnye”*, amivel, mint érdekérvényesítési eszközzel ma már nem lehet élni.
- Az elmúlt évek magyar külpolitikájának egyik legnagyobb nemzetpolitikai sikere volt a kisebbségi jogok megjelenítése az EU alkotmánytervezetében. Az *alkotmányozási folyamat* azonban *megtorpant*, ami a közösségi emberjogi és politikai standardok további fejlesztésének nehézségeire utal.
- A világgazdaságban napjainkban különös jelentőségre tett szert *a tudásalapú, információs gazdaság*, amely *felértékeli a kommunikációs képességeket*, megsokszorozva minden nyelvismeret – így az anyanyelvismeret és a kisebbségi közösségekben érvényesülő természetes kétnyelvűség – gazdasági értékét. A magyar gazdaság számára potenciális előnyök származnak abból, hogy Magyarországot határain kívül, bár fokozatosan bomló formában, de ma még jelentős magyar nyelvi környezet veszi körbe. Az ebből származó előnyök azonban nem érvényesülnek és hosszabb távon nem is maradnak fenn magától értetődően, hanem csakis tudatos nyelvpolitikai tervezés, illetve széles körű nyelvi jogok biztosítása esetén.
- A globalizáció előrehaladásával világméretben csökken az államok és *nő a civilszféra szerepköre*, ezért össznemzeti érdek a határon túli magyar civilszféra további erősítése és a civilszervezetek nemzetközi együttműködési rendszereibe történő bekapcsolása. Erősödik a vallási közösségek közéleti szerepvállalása és egymás közti párbeszéde is, amelyből a magyarságot elsősorban a Szentszék és az ortodox egyházak közeledési kísérletei érintik. Mindez felerősíti annak szükségességét, hogy a magyar-magyar együttműködésben stabil partnerség alakuljon ki a politikai szféra, az egyházak és a civilszféra között.
- A korszakváltás fontos geostratégiai összetevője, hogy az elmúlt fél évtized folyamán a New York-i, madridi, londoni és egyéb terrortámadások következtében *a demokratikus államok külpolitikájának fő hangsúlya a regionális stabilitás biztosításáról a közvetlen biztonsági intézkedésekre és a terrorizmus elleni fellépésre helyeződött át*. Ez tovább gyengítette az emberjogi törekvések világpolitikát alakító erejét, ami a magyar nemzetpolitikai érdekérvényesítés szempontjából hátrányos jelenség. Objektív okoknál fogva a terrorizmus elleni harcban Magyarország és a határon túli magyarság sokkal kevésbé képes meghatározó szerepet játszani és ezért jelentős nemzetközi súlyt biztosítani magának, mint akár emberjogi téren, akár a regionális stabilitás biztosításában.

Miközben tehát a kárpát-medencei magyar nemzet nagy részének uniós tagsága adekvát stratégiával és célirányos fejlesztésekkel felhasználható lehetőségeket nyitott meg a magyar-magyar együttműködés előtt, **a magyarság nemzetközi politikai érdekérvényesítő képessége számottevően gyengült** az új körülmények között.

Az objektív (világpolitikai és integrációs) okok mellett érdekérvényesítő képességünk gyengüléséhez nagymértékben hozzájárul, hogy – egy korábban indult folyamat részeként – **a 2004. december 5-i népszavazás mélypontra juttatta a magyar szellemi és közéleti áramlatok egymás közti, illetve a kisebbségben és az anyaországban élő magyarság nemzetpolitikai kommunikációját**. Az érdekérvényesítő képesség megerősítése érdekében mára minden anyaországi és határon túli magyar politikai erő elemi érdekévé vált a vélt és valós sérelmek meghaladása és a konszenzuserősítő együttműködés újjáélesztése.

3.) Nemzetpolitikai alapvetések az új körülmények között

A magyar nemzetpolitika és a magyar-magyar együttműködés elsődleges feladata, hogy az új történelmi helyzetnek megfelelő, koherens nemzetpolitikai jövőkép kidolgozásával és hiteles képviselésével **helyreállítsa az anyaország és a magyar társadalom határon túli részei közötti kölcsönös bizalmat**. A magyar nemzetpolitika hosszú távú céljainak definiálásával és ennek keretében a közös érdekek feltárásával lehetőséget kell teremteni arra is, hogy a magyar nemzet és a szomszédos nemzetek viszonyában tovább oldódjék a bizalmatlanság légköre.

A KMKF megítélése szerint **az a tény, hogy a magyar nemzet nyolc országban és világszorongásban él, ma elsősorban nem tehertétel, hanem az uniós csatlakozás teremtette új helyzetben mindezen országok, mind a magyarság, mind az Európai Unió számára gazdasági, Európa-politikai és kultúrpolitikai lehetőségekre váltható érték**. A magyar szomszédság- és nemzetpolitika középpontjában ezen lehetőségek kibontakoztatásának kell állnia: ennek érdekében kell együttműködésre törekedni a magyar közösségeknek mind egymással, mind a szomszédos országokkal, mind az Európai Unió intézményeivel.

A **magyar-magyar együttműködés** erkölcsi tartalma a magyar nemzetet alkotó közösségek szolidaritása. Politikai értelemben magyar-magyar együttműködés alatt Magyarország és a magyar kisebbségek politikai képviselőinek együttműködését értjük, amelynek célja a közös érdekek minél hatékonyabb érvényesítése, valamint egymás érdekérvényesítő törekvésének kölcsönös támogatása.

A KMKF megítélése szerint **a magyar nemzet és a szomszédos nemzetek alapvető közös érdeke**, hogy az emberi jogok széles körű biztosításának, valamint a térség gazdasági prosperitásának és felzárkózásának hatására a térség lakosai otthon érezzék magukat szülőföldjükön. Ennek a célnak az elősegítése érdekében a magyar nemzetpolitikában – mint azt a magyar kormány nemzetpolitikai törekvései is jelzik – meghatározó szerepet kell juttatni **a fejlesztésközpontú tervezésnek és pénztranszfereknek**. Az erőforrások felhasználásának nemzetpolitikai célú összehangolása és csoportosítása azonban alapvetően valamennyi nemzetrész közösen osztott identitásának és szolidaritásának megerősítését fogja szolgálni. A fejlesztésközpontú nemzetpolitika alapja a fejlesztési tervek össznemzeti egyeztetése, az ehhez szükséges, demokratikus politikai legitimitással rendelkező *fórumok fenntartása* és működésük *jogi alapjainak megerősítése*.

A magyarság és szomszédai, illetve a magyar nemzetet alkotó közösségek időnként egymással ellentétesnek mutakozó törekvéseit elsősorban *a közös érdekek eltérő értelmezése* okozza. Az egész térség fejlődése szempontjából fontos az ellentétes törekvések összhangba hozása, amely kizárólag folyamatos és jóhiszemű párbeszéd útján érhető el. A magyarságon belüli, valamint a magyarság és szomszédai közötti **alkotó párbeszéd biztosítása** a magyar szomszédság- és nemzetpolitika egyik alapvető törekvése kell, hogy legyen. A párbeszéd akkor jóhiszemű, ha a problémák megoldásának azon eszközei, amelyek a demokratikus világban – így az Európai Unióban – legitim precedenssel bírnak (pl. a kulturális és területi autonómiák), *nem képezhetnek tabut* a párbeszédet folytató felek viszonyában.

A jóhiszemű párbeszéd érdekében is ki kell mondani: a KMKF meggyőződése szerint a magyar nemzet nyolc ország közötti megoszlásában rejlő lehetőségek kibontakoztatásához hasznos és hosszabb távon nélkülözhetetlen eszköz a **legitim nyugat-európai, valamint szlovéniai, horvátországi, szerbiai és moldovai precedensekre épülő területi, közösségi és**

személyi elvű autonómiák megteremtése. A magyarság politikai jövőképe alapja, hogy a magyar nemzetet formailag a Kárpát-medencei autonómiák kapcsolati hálója alkossa, anélkül, hogy ez sértené a szomszédos országok területi integritását, amelynek tiszteletben tartását Magyarország nemzetközi kötelezettségének tekintjük. A Horvátországban, Szerbiában és Szlovéniában működő kulturális autonómiaformák létrejötte példaértékű kiindulási alapot kínál a kárpát-medencei magyar közösségek kisebbségi önkormányzati rendszerének stratégiai továbbfejlesztéséhez.

A magyar nemzet kiemelt érdeke az EU regionális politikájának erősítése és az eredetileg kitűzött céloknak megfelelő működtetése. Az autonómia-kérdés, illetve a fejlesztésközpontú nemzetpolitika fogalmának értelmezésénél szükséges figyelembe venni, hogy a magyar nemzetpolitika **az etnikai kérdéseknek** az európai normák szerinti regionális elven történő megoldására törekszik. A nyugat-európai precedensek tapasztalatai szerint az egyes régiók számára jellegüknek megfelelő, speciális hatásköröket nyújtó autonómiák a szubszidiaritás elve alapján képesek biztosítani az interetnikus viszonyok rendezésének regionális szintre helyezését. A fent említett cél azt is jelenti, hogy *a nemzetpolitikai céllal nyújtott fejlesztési támogatások kedvezményezettjeinek körét nem etnikai alapon határozzuk meg*: a haszonélvezői kör egy-egy régió teljes lakosságára kiterjed. A magyar nemzetpolitikai gondolkodásnak magában kell foglalnia a szomszédos országokban élő, **magyar identitású romák** – mint a részben, vagy többségében magyar lakosságú régiók lakosai – sajátos problémáival való foglalkozást is, **illetve a történelmi Magyarországról elszármazott, a magyarsághoz kötődő kisebbségeinkkel való kapcsolatok ápolását.**

Az anyaország és a határon túli magyarság közötti bizalmi légkör helyreállítása érdekében a magyar-magyar együttműködésben **intézményes szerepet kell biztosítani a civil szférának, a helyi és területi önkormányzatoknak, valamint a történelmi egyházaknak.**

A nemzeti érdekérvényesítés objektív feltételeinek megnehezedése miatt **a nemzetpolitikában különös szükség van stratégiai gondolkodásra**: érdekeink és törekvéseink körültekintő elemzésére, legitim úton történő meghatározására, a körülményeknek megfelelő megfogalmazására és szakszerű kommunikálására. A nemzetpolitikai intézményrendszert ennek megfelelően kell felépíteni.

A rendszerváltás óta eltelt években tanúsított magatartását folytatva a magyar nemzet továbbra is **elkötelezett amellett, hogy problémáira kizárólag a jogállamiság keretei között**: az általa lakott országok belső jogrendszerének és az Európai Unió normáinak gyakorlati érvényesítésével és a társadalmi szükségleteknek megfelelő átalakításával **találjon megoldást.** A KMKF megítélése szerint az egész nemzetközi közösség érdeke, hogy a magyar törekvésekre jellemző érdekérvényesítési kultúra – mintegy nemzetközi precedensként – igazolást nyerjen az autonómiák feljebb említett rendszerének létrejöttével.

Szükséges lenne egy kiérlelt, korszerű – a kormányváltásokkor meg nem kérdőjelezhető –, nemzetpolitikai koncepció és törvény megalkotása.

Ösztönözni és segíteni kell az anyaországon kívüli magyar-magyar kapcsolatrendszert is, amely autonóm módon jól kiegészítheti az anyaországi nemzetpolitikai hálót.

4.) Az együttműködés új tartalma: fejlesztésközpontú nemzetpolitika

A KMKF résztvevői egyetértenek a magyar kormánynak azzal a célkitűzésével, hogy a nemzetpolitika központi kérdését a közösségi érdekeket szolgáló fejlesztések alkossák. **Fejlesztésközpontú nemzetpolitika** alatt a magyar közösségeknek az olyan fejlesztések érdekében történő együttműködését kell érteni, amelyek egyrészt hozzájárulnak a határon túli magyar közösségek **kisebbségi létéből eredő hátrányos helyzetének ellensúlyozásához**, másrészt elősegítik azoknak a lehetőségeknek a kibontakoztatását, amelyek a magyar nemzet több országban való jelenlétéből erednek, megerősítve a fejlesztéspolitika kiegyenlítő funkcióját.

A fejlesztésközpontú nemzetpolitika koncepciójának kidolgozásánál figyelmet kell fordítani arra, hogy a fejlesztés nem önmagában álló cél, hanem a jólét, a felzárkózás, a szülőföldön való boldogulás és identitás megőrzés eszköze. Helytelen irányú fejlesztéssel ezen céllal ellentétes eredményt is hozhatnak, aminek elkerülése a fejlesztések tervezésének kiemelt szempontjává kell válnia.

A fejlesztéseknek a nemzetpolitika fókuszába való állítása **nem azt jelenti, hogy egyes határon túli fejlesztési tervek magyar költségvetési pénzből valósulnak meg**. Ennek akadályai nem elvi jellegűek, hiszen például magyar részről senki sem ellenezné, ha Magyarország kisebbséglakta régióiban külső forrásokból legitim fejlesztések valósulnának meg. Tény azonban, hogy a határon túli magyar lakta régiók fejlesztési szükséglete sokszorosan meghaladja a magyar gazdaság teljesítő képességét. Ezért a fejlesztésközpontú nemzetpolitika **főbb pilléreit az alábbi tevékenységeknek** kell alkotniuk:

- együttműködés a határon túli magyarságot érintő regionális, illetve határon átnyúló fejlesztési *tervek összeállításában*,
- Magyarország és határon túli magyar közösségek fejlesztési terveinek *összehangolása*,
- a nemzetpolitikai szinten egyeztetett *tervek képviselete* a kétoldalú és többoldalú nemzetközi fejlesztéspolitikai kapcsolatokban, törekvés Magyarország és a szomszédos országok nemzeti fejlesztési terveinek összehangolására,
- együttműködés a regionális, illetve a határon átnyúló tervek *menedzselése és marketingje* terén,
- a határon átnyúló fejlesztési tervek *magyarországi részének* kivitelezése.

Fejlesztésközpontú nemzetpolitikáról akkor beszélhetünk, ha a fejlesztések a magyar nemzet szintjén **összesített szükségletekre**, illetve közösségi szinten alkotott stratégiákra és kerettervekre alapulnak. Ezért a megújuló magyar nemzetpolitika **fejlesztési dimenziójának kulcskérdése a közösségi szinten történő szakszerű tervezés, illetve döntéshozás intézményeinek és fórumainak megteremtése**.

A fejlesztésközpontú együttműködés súlyponti témáit a magyar kormány egyrészt a **helyi infrastrukturális kapcsolatok** (utak, hidak, vasutak) újjáépítésében, másrészt egyes nagy, európai infrastrukturális fejlesztések elősegítésében (észak-erdélyi autópálya, transzbalkáni vasútvonal, stb.) határozta meg. A KMKF résztvevőinek megítélése szerint ez a megközelítés célravezető, mert tényleges társadalmi szükségletekre támaszkodik. Legalább ennyire fontos feladat a **tömegközlekedés határon átnyúló fejlesztése** is: a határ által megosztott régiók menetrend szerinti helyközi és távolsági autóbusszjáratokkal, kedvezményes tarifa mellett igénybe vehető nemzetközi személy- és gyorsvonatokkal (magyar-szlovák viszonylatban emellett még komp- és hajójáratokkal) való összekötése.

A feljebb említett közlekedéspolitikai célkitűzésekkel azonos mértékű figyelmet kell fordítani a magyarlakta **régiók általános fejlesztési terveinek** szükségességére. A magyar diplomáciának figyelemmel kell követnie a szomszédos országok hivatalos fejlesztési régióinak tevékenységét. A magyar-magyar együttműködésnek ki kell terjednie arra, hogy a magyarlakta régiók – amennyiben nem esnek egybe a hivatalos fejlesztési régiókkal, akkor azoktól függetlenül, önkormányzati társulásokként – általános regionális fejlesztési tervet készítsenek, és ezek megvalósítása érdekében nemzetközi lobbytevékenységet folytassanak. A magyar diplomáciának segítenie kell a magyarlakta régiók ilyen jellegű lobbytevékenységét, illetve ehhez kapcsolódó régiómarketingjét. A szakszerű tervezés és kivitelezés érdekében – a magyar állam szakmai és anyagi segítségével – a magyarlakta régiók számára *helyi fejlesztési ügynökségeket* kell létrehozni.

A fejlesztésközpontú nemzeti együttműködés harmadik fő területét a **határon túli magyarság által előállított termékek marketingjének** kell képeznie. A bizonyíthatóan jelentős részben magyarok által, vagy nagyrészt egy-egy határon túli magyarlakta régióban, a munkafolyamat során a magyar nyelv egyenértékű használatának biztosítása mellett előállított termékek (esetleg magyar jellegzetességekkel bíró, de nem Magyarországon, hanem a szomszédos országokban készülő, kvázi hungaricumok) számára létre kell hozni a „*magyar jellegű termék*” minősítést és a hozzá tartozó emblémát. Az emblémahasználat jogát a magyar nemzetrészek által kötött szerződésben rögzített kritériumok alapján a regionális fejlesztési ügynökségek biztosíthatnák. A magyar gazdaságpolitikának és gazdasági diplomáciának hasonló segítséget kell nyújtania a „magyar jellegű termékek” marketingjéhez, mintha azok Magyarországon készülő termékek lennének.

Meg kell emellett határozni azoknak a határon túli intézményeknek a körét, amelyek stratégiai jellegűknél fogva, kiszámítható anyaországi támogatásban részesülhetnek, hosszú távú, többoldalú együttműködési szerződések alapján (egyetemek, középiskolák, színházak, újságok, folyóiratok, könyvtárak, művelődési intézmények, művészeti együttesek és műhelyek, civil és szakmai egyesületek, szervezetek, alapítványok, szellemi és gazdasági társulások, régiók, önkormányzati társulások stb.)

A **szórványban élő magyar közösségeknek** – különös tekintettel a csángókra - a fejlesztésközpontú nemzetpolitikába való bekapcsolódása érdekében lehetőséget kell teremteni arra, hogy az általuk lakott régiók magyar szervezetei pályázati úton elnyert anyaországi támogatással *magyar gazdasági és országimázs ügynökségeket* hozzanak létre. Az ügynökségek feladata a régió iránt érdeklődő magyar beruházók segítése, a magyar, vagy magyar jellegű termékek marketingjének helyi eszközökkel történő támogatása, a magyar országimázs építése (főként idegenforgalmi céllal), a magyarországi kikapcsolódási lehetőségek széles körű megismertetése, illetve a szórvány közösség kulturális életének szervezése, támogatása.

A fejlesztésközpontú együttműködés hatékonyságát szolgálja, ha a magyar kormány kiemelt figyelmet fordít a **nemzetpolitika fejlesztési dimenziójának külpolitikai összefüggéseire**. A magyar diplomáciának mind a kétoldalú szomszédsági kapcsolatok, mind az európai multilaterális kapcsolatok terén aktívan kell képviselnie a magyar nemzet szintjén elfogadott fejlesztéspolitikai célkitűzéseket, és arra kell törekednie, hogy a határon átnyúló fejlesztések *prioritásként* jelenjenek meg Magyarországon és a szomszédos országok nemzeti fejlesztési terveiben. Magyarországnak szorgalmaznia kell, hogy *Kárpátalja, az EU és Ukrajna,*

Vajdaság, az EU és Szerbia, Dél-Baranya pedig az EU és Horvátország fejlesztéspolitikai együttműködésének mintarégióját képezze.

A KMKF határon túli tagjainak fontos felelőssége a fejlesztéspolitikák összehangolása azon relációkban, amelyekben nem vesz részt Magyarország (pl. Szlovákia és Ukrajna, Románia és Szerbia közötti együttműködés).

5.) A nemzetpolitikai érdekérvényesítés eszközszerete

Miközben általánosságban megállapítható, hogy az elmúlt évek változásai nyomán kialakult helyzetben megnehezedtek a magyar nemzetpolitikai érdekérvényesítés feltételei, az is tény, hogy Magyarország és három szomszédjának uniós csatlakozása új eszközöket teremtett az érdekérvényesítés számára. Fontos a régi és az új eszközök koordinált felhasználása. Az anyaország és a határon túli magyarság képviselői egyenrangú félként **együtt vannak jelen az EU döntéshozó fórumain**, ahol immár belülről járulhatnak hozzá a közösségi normák formálódásához, az ad hoc jellegű és stratégiai döntésekhez, és belső tagként tehetnek, vagy szervezhetnek nyilatkozatokat, nyilváníthatnak véleményt.

Az összképhez ugyanakkor hozzátartozik azoknak a **román és szlovák politikai erőknek** az egyenrangú félként való megjelenése is, amelyek – saját országaik valóságos érdekeivel ellentétesen – fenntartásokkal viszonyulnak a határon átnyúló fejlesztésekhez, illetve a határmenti együttműködés más formáihoz, és minden eszközzel gátolni igyekeznek a kisebbségben élő magyarok állampolgári egyenjogúságának kiteljesedését, a magyar közösségek önrendelkezésének megerősödését. Mindezek a tényezők különösen szükségessé teszik, hogy a magyarság *felkészülten és hatékonyan* éljen az uniós csatlakozás teremtette érdekérvényesítési eszközökkel.

A magyar közösségeknek a nemzetközi érdekérvényesítés terén való együttműködése **komoly tradíciókra** néz vissza. A nyugati emigráció és az anyaország különböző szellemi és politikai irányzatokhoz tartozó, de nemzeti elkötelezettségű értelmisége a rendszerváltás előtt is és azóta is kötelességének érezte és érzi a nemzetközi közvélemény figyelmének felhívását a határon túli magyarság problémáira. A rendszerváltás után a magyar közösségek együttesen több fontos nemzetközi dokumentum elfogadását kezdeményezték, nemcsak saját, hanem az összes európai kisebbségi közösség érdekeit szolgálva. Az elmúlt évek magyar külpolitikájának különös jelentőségű eredménye a kisebbségvédelem, mint általános európai érték megjelenése az **EU alkotmánytervezetében**. Ez a siker az európai alkotmány lényeges tartalmi változás nélküli elfogadásában teszi érdekeltté a magyarságot.

Az elmúlt évek tapasztalatait értékelve az eredmények megállapítása mellett figyelmet kell fordítani **a nemzetközi érdekérvényesítés terén folytatott együttműködés nagyrészt spontán**, ezért alapvetően koordinálatlan és nem minden alkalommal szakszerű jellegére is. A koordináció hiánya, következképpen a nemzetpolitikai információterjesztés célszerű mértékének meg nem határozása kedvezőtlen körülmények között kontraproduktív is lehet az érdekérvényesítés eredményessége szempontjából. Ezzel együtt is tény, hogy a túlnyomóan koordinálatlan együttműködés többnyire nagyon magas szakmai színvonalon zajlott, és az időnként mutatkozó sikertelenségek semmit sem vonnak le a segítségnyújtás erkölcsi értékéből. A magyar kisebbségeknek a nemzetközi érdekérvényesítés terén évtizedeken át nyújtott segítség olyan része nemzeti történelmünknek, amelyre méltán vagyunk büszkék: örökségére új helyzetünkben is támaszkodni kell.

A korábbi évek tapasztalatait az új helyzet adottságaival összevetve megállapítható: az integrációs és egyéb nemzetközi szervezeteknél tevékenykedő magyaroktól legjobb szándékuk és legmagasabb szintű felkészültségük mellett sem várható el a kárpát-medencei magyarság közös érdekeinek hatékony képviselése, ha tevékenységük nem támaszkodhat egy jól szervezett koordinációra és szakmai támogatásra. Jól szervezett együttműködést a **magyar kisebbségek és Magyarország konszenzuson nyugvó, koncepciózus és áttekinthető közös fejlesztési, jogvédelmi és politikai törekvései** képesek biztosítani, amelyek összességükben kijelölik a nemzetközi viszonylatban képviselendő magyar nemzeti érdeket. Koncepciózus és áttekinthető törekvések csak megfelelően előkészített és konszenzuson nyugvó stratégiák, illetve azok gyakorlati megvalósulására irányuló programok mentén alakulhatnak ki, ezért a jól működő „hátszág” fogalma feltételezi a **magyar nemzet szakszerű és legitim közös stratégiai tervező tevékenységét, illetve az ehhez szükséges egyeztető mechanizmusok működését.**

A magyarság megváltozott helyzetéhez igazodó, **új egyeztető mechanizmusként** 2006-ban létrejött az ún. *kormányzati konzultációs folyamat*, amelynek keretében a mindenkor magyar kormány kétoldalú információcserét folytat a határon túli magyar közösségek politikai képviselével az együttműködés aktuális teendőiről, illetve azok végrehajtásáról. A magyar közösségek jogalkotásban tevékenykedő képviselőinek egyeztető szerve a *2004 óta működő KMKF*. Mindkét kezdeményezés érdemileg erősíti a **nemzetpolitikai egyeztetések szakszerűségét**. Ugyanakkor a magyarság politikai szintű közösségi döntéseinek legitimitását biztosító *Magyar Állandó Értekezlet tevékenységében az utóbbi időben működési zavarok mutatkoztak*, ezért évek óta nem került sor a testület összehívására. A működési zavarok többek között az egyeztetési folyamat megfelelő szintű jogszabályi háttérének hiányára vezethetők vissza. Mivel a magyarság megváltozott helyzetében *nélkülözhetetlenek a legitim közösségi döntések, égető szükség mutatkozik a működési zavarok elhárítására és a testület – vagy más, hasonló jellegű, nemzeti közmegegyezést kifejező fórum – mielőbbi összehívására.*

A közösségi döntések legitimitációját erősíti, ha **az egyeztetés politikai mechanizmusait kiegészítik a civilszféra, az egyházak és a fejlesztési együttműködésbe bevont régiók** véleménynyilvánító fórumai is. A magyarság megváltozott helyzetére való tekintettel ezeket a fórumokat is létre kell hozni, rendszeresen össze kell hívni, és tapasztalataikat a magyar nemzet szintjén hozott döntések előkészítésénél fel kell használni. A gyors egyeztetést kívánó ügyek intézése érdekében célszerű megvizsgálni a határon túli magyar közösségek **állandó és intézményes budapesti képviselése** megteremtésének lehetőségét.

Fontos lenne a magyar közösségek *brüsszeli lobbyirodájának* létrehozása, minden fontosabb magyar külképviselet egy beosztott *diplomatájának munkaköri leírásában a nemzetpolitikai* érdekérvényesítéssel kapcsolatos feladatok megjelenítése, nemzetpolitikai ismeretek nyújtása a Külügyminisztérium belső képzési rendszerében részletesen és a *köztisztviselők továbbképzésében* általános formában.

Szükséges lenne, hogy felállításra kerüljön egy ún. autonómia műhely, amely a különböző lehetséges autonómia formákat tekintené át a már kialakított és gyakorlatban alkalmazott európai példák alapján.

Az integrációs és nemzetközi szervezeteknél történő nemzetpolitikai érdekérvényesítés koordinálását és szakszerűségének biztosítását a magyar államnak **nyilvántartási és szaktanácsadási szolgáltatásokkal** kell elősegítenie. A nemzetpolitika terén illetékes

kormány szervnek olyan szolgáltató irodát kell létesítenie, amely önkéntes jelentkezés alapján nyilvántartásba veszi az integrációs és nemzetközi szervezeteknél nemzetpolitikai érdekérvényesítést folytatni kívánó magyarokat, információval és iránymutatással látja el őket, és kérésükre véleményezéssel, szaktanácsadással segíti, illetve dokumentálja tevékenységüket.

Indokolt megvizsgálni egy az MVSZ korábbi funkcióinál szélesebb skálán működő, köztestületi jogi státusszal rendelkező átfogó, állandó képviselői és kulturális világszervezet létrehozása igényének kielégítését, amelyet most főleg az ún. „nyugati” és egyéb, világszórványban élők szorgalmazznak.

A nemzetpolitikai érdekérvényesítés fontos kiegészítője – külső imázsának biztosítója és belső legitimitásának megteremtője – a **nemzeti összetartozás szimbolikus szférája**. A magyar kormány ezen a téren a magyarság új helyzetére reagáló kezdeményezése a határon túli magyar közösségek két évente megtartandó *kulturális seregszemléje*. További lépésként szükségesnek tűnik állami eszközökkel olyan *művészeti alkotások* – főként játékfilmek – készítését ösztönözni, amelyek betekintést nyújtanak a magyar-magyar társadalmi kapcsolatok mindennapjaiba és a magyar kisebbségek kilenc évtizedes történelmébe. A *külföldi magyar intézetek* programjában rendszeresen meg kell jeleníteni a határon túli magyar közösségek kulturális teljesítményeit. Az általános és középiskolák *földrajz, történelem és irodalom tanterveiben* helyet kell biztosítani az általános műveltséghez nélkülözhetetlen nemzetpolitikai ismereteknek.

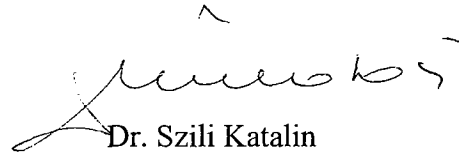
Ahhoz, hogy a nemzetközi szinten zajló érdekérvényesítés áttekinthető és kiszámítható hazai nemzetpolitikai háttérrel rendelkezzen, szükséges a magyar-magyar együttműködés, illetve a nemzetpolitikai érdekérvényesítés rendszerét **megfelelő szintű és formájú jogi eszközökkel** alátámasztani. A *jogalkotó munka* terén fontos eredmény a 2001-ben elfogadott, majd módosított kedvezménytörvény és a Szülőföld Alap működéséről 2005-ben alkotott, a szükségleteknek megfelelően szintén többször módosított törvény. A nemzetpolitika 2006-ban kezdődött reformja az ún. „nemzeti intézmények” finanszírozása kapcsán bevezeti a *szereződéses keretek közötti együttműködést*, megvetve ezzel a nemzetpolitika egyik új jogintézményének alapját. A fentebb meghatározott irányelvek alapján törvénybe kell iktatni a nemzetpolitikai *érdekegyeztetés, illetve érdekérvényesítés rendszerét*. Utóbbi jogszabálynak rendelkeznie kell arról is, hogy a magyar-magyar együttműködés két- és többoldalú, hosszú távú keretszerződések, illetve ezek teljesítését szolgáló, a költségvetési törvénnyel párhuzamosan kidolgozásra kerülő éves szerződések alapján valósuljon meg. Megfelelő jogszabályok megalkotásával **haladéktalanul** fel kell készülni arra, és meg kell tenni a szükséges lépéseket, hogy a kárpátaljai és vajdasági magyarok *Magyarországnak a schengeni övezetbe történő csatlakozása után is akadálytalanul* tarthassanak kapcsolatot az anyaországgal.

A nemzetpolitikai érdekérvényesítés hitelessége és kiszámíthatósága érdekében az Országgyűlésnek ki kell dolgoznia egy dokumentum tervezetét, amely a **magyar nemzet hosszú távú jövőképét** tartalmazza: tehát meghatározza azt az állapotot, amelynek megvalósulása a jelenlegi államhatárok fennállása mellett is megfelelő megoldást jelent a határon túli magyar közösségek kisebbségi léthelyzetéből eredő problémákra, és egyben kitér a kárpát-medencei magyarság migrációs stratégiájának a kérdésére. A dokumentumot a MÁÉRT, vagy másik, a magyar nemzetrészek legitimitását biztosító fórum fogadhatja el.

A nemzetpolitikai érdekérvényesítés eszközszerének alkalmazása során **kiemelt figyelmet** kell szentelni az alábbi kérdéseknek:

- a fejlesztéspolitikai együttműködés projektjeinek megvalósítása, jogi háttere és finanszírozása,
- A nemzeti összetartozás legfontosabb pillérei közül, a nemzeti tudat és lét, a nyelv, a kultúra és a hagyományok örökségének továbbélésében és vitelében kitüntetett helye van az alaptól a felsőfokig terjedő oktatási, tudományos, kulturális és művészeti intézményhálózatnak az őket erősítő, újjászületett, szakmai és civil szervezetek segítségével,
- a kisebbségek anyanyelven történő oktatásának problémái és azok megoldása,
- a területi, közösségi és személyi elvű nemzetiségi autonómiák rendszerének kidolgozása, nemzetközi megérttetése, elfogadtatása, valamint megvalósítása,
- a kisebbségi nyelvhasználati jogok érvényesülésének problémái és azok megoldása,
- az EU területén, vagy a vele szomszédos régiók országaiban érvényben lévő, kisebbségpolitikai értelemben közvetlenül, vagy közvetetten diszkriminatív jogszabályok feltárása, közismertté tétele és megszüntetése,
- az EU külső határain kívül élő nemzetrészeknek a magyar nemzet többi részével történő érintkezése,
- az EU és Szerbia, az EU és Ukrajna, illetve az EU és Horvátország közeledésének elősegítése, különös tekintettel Vajdaság, Kárpátalja és Dél-Baranya ebben betöltött szerepére, és mindkét ország számára európai integrációs perspektívák biztosítása.

Budapest, 2007. szeptember 14.

Dr. Szili Katalin

FÜGGELÉK

Összegzés a KMKF 2007. szeptember 14-i plenáris ülése elé terjesztett, a magyar-magyar együttműködés és a nemzeti érdekérvényesítés című koncepciójában található javaslatokról

Stratégiai alapvetések

Szükséges:

- az új történelmi helyzetnek megfelelő, *koherens nemzetpolitikai jövőkép* kidolgozása és hiteles képviselése az anyaország és a magyar társadalom határon túli részei közötti kölcsönös *bizalom helyreállítása* érdekében
- a közös össznemzeti érdekek feltárása és a magyar nemzetpolitika *hosszú távú céljainak definiálása* a magyar nemzet és a szomszédos nemzetek viszonyában fennmaradó bizalmatlanság légkörének eloszlatásáért
- egy *kiértelt, korszerű és a kormányzati ciklusokon átívelő* nemzetpolitikai koncepció törvényi keretek közötti meghatározása
- az *anyaországon kívüli magyar-magyar kapcsolatrendszer* ösztönzése és segítése, amely autonóm módon jól kiegészítheti az anyaországi nemzetpolitikai hálót

Fejlesztésközpontú nemzetpolitika

Célkitűzések:

- A fejlesztések érdekében történő együttműködés a határon túli magyar közösségek *kisebbségi létéből eredő hátrányos helyzetének ellensúlyozása érdekében*.
- A magyar nemzet több országban való jelenlétéből eredő lehetőségek kibontakozásának elősegítése, valamint a fejlesztéspolitika *kiegénylítő funkciójának* megerősítése.
- A fejlesztésközpontú nemzetpolitika alapja a *fejlesztési tervek össznemzeti egyeztetése*.
- *Regionális fejlesztési terv* készítése a magyarlakta régiók – amennyiben nem esnek egybe a hivatalos fejlesztési régiókkal, akkor azoktól függetlenül, önkormányzati társulásokként – számára és ezek megvalósítása érdekében *nemzetközi lobbytevékenység* folytatása.
- A szakszerű tervezés és kivitelezés érdekében – a magyar állam szakmai és anyagi segítségével – a magyarlakta régiók számára *helyi fejlesztési ügynökségek* létrehozása
- A határon túli magyarság által előállított *termékek marketingjének* elősegítése.
- A *szórványban élő magyar közösségek* – különös tekintettel a csángókra – a fejlesztésközpontú nemzetpolitikába történő bekapcsolása.
- Pályázati úton elnyert anyaországi támogatással *magyar gazdasági ügynökségek* létrehozása a szórványban élő magyar közösségek mellett az általuk lakott régió iránt érdeklődő magyar beruházók segítése, a magyar jellegű termékek marketingjének helyi eszközökkel történő támogatása.

A fejlesztésközpontú nemzetpolitika főbb pillérei:

- Együttműködés a határon túli magyarságot érintő regionális, illetve határon átnyúló fejlesztési *tervek összeállításában*.
- Magyarország és határon túli magyar közösségek fejlesztési terveinek *összehangolása*.

- A nemzetpolitikai szinten egyeztetett *tervek képviselése* a két- és többoldalú nemzetközi fejlesztéspolitikai kapcsolatokban.
- Törekvés Magyarország és a szomszédos országok nemzeti fejlesztési terveinek összehangolására.
- Együttműködés a regionális, illetve a határon átnyúló tervek *menedzselése és marketingje* terén.
- A határon átnyúló fejlesztési tervek *magyarországi részének* kivitelezése.
- A Kárpát-medence magyar testvértelepülései közötti gazdasági együttműködés elősegítése és kiterjesztése.
- A *helyi infrastrukturális kapcsolatok* és a tömegközlekedés *határon átnyúló fejlesztése*.

A magyar-magyar párbeszéd intézményi megkönnyítése

- A szükséges demokratikus politikai legitimitással rendelkező *forumok fenntartása* és működésük *jogi alapjainak megteremtése*.
- A magyar-magyar együttműködésben *intézményes szerep* biztosítása a civil szférának, a helyi és területi önkormányzatoknak, valamint a történelmi egyházaknak.
- A határon túli magyar közösségek *állandó és intézményes budapesti képviselése* megteremtésének megfontolása a gyors egyeztetést kívánó ügyek intézése érdekében.

Határon túli stratégiai fontosságú és támogatandó intézmények

Azon határon túli intézmények körének meghatározása, amelyeknek stratégiai jelentőségük miatt *kiszámítható anyaországi támogatásban* kell részesülniük *hosszú távú* együttműködési megállapodások alapján

- egyetemek
- középiskolák
- színházak
- újságok
- folyóiratok
- könyvtárak
- művelődési intézmények
- művészeti együttesek és műhelyek
- civil érdekvédő és szakmai egyesületek, szervezetek, valamint alapítványok
- szellemi és gazdasági társulások
- régiós és helyi önkormányzati társulások

Dialogus, kiterjesztett identitás és autonómia

- A magyar szomszédság- és nemzetpolitika egyik alapvető törekvéseként a magyarságon belüli, valamint a magyarság és szomszédai közötti *alkotó párbeszéd biztosítása*.
- A szomszédos országokban élő, *magyar identitású romák* – mint a részben, vagy többségében magyar lakosságú régiók lakosai – sajátos problémáival való foglalkozás beillesztése a magyar nemzetpolitikai gondolkodásba.
- Annak egyértelművé tétele, hogy a magyar nemzetpolitika **az etnikai kérdéseknek** az európai normák szerinti regionális elven történő megoldására törekszik.

- A határon túli magyar közösségek lehetőségeinek kibontakoztatásához hasznos és hosszabb távon nélkülözhetetlen eszköz a *legitim nyugat-európai és balkáni precedensekre* épülő területi, közösségi és személyi elvű *autonómiák* megteremtése.

Nemzetközi érdekképviseleti szereplők

- Az Európai Parlamentben és az Európa Tanácsban jelenlévő - hazai, valamint határokon túli - *magyar képviselők együttműködése* nemzetpolitika kérdések közös megjelenítése és előmozdítása érdekében.
- A nemzetpolitika terén illetékes kormányszervnek olyan *szolgáltató irodát* kell létesítenie, amely *önkéntes jelentkezés* alapján *számon tartja* az európai integrációs és más nemzetközi szervezeteknél nemzetpolitikai érdekérvényesítést folytatni kívánó magyarokat, információval és iránymutatással *látja el* őket, valamint kérésükre véleményezéssel, szaktanácsadással *segíti*, illetve dokumentálja tevékenységüket.
- A magyar közösségek *brüsszeli lobbyirodájának* létrehozása.
- Minden fontosabb magyar külképviselet egy beosztott *diplomatájának munkaköri leírásában a nemzetpolitikai* érdekérvényesítéssel kapcsolatos feladatok megjelenítése.
- Nemzetpolitikai ismeretek nyújtása a Külügyminisztérium belső képzési rendszerében részletesen és a *köztisztviselők továbbképzésében* általános formában is.

Kulturális kezdeményezések

- Kétévente megtartandó *kulturális seregszemle* szervezése a határon túli magyar közösségek számára.
- Olyan *művészeti alkotások* – főként játékfilmek – készítésének ösztönzése, amelyek betekintést nyújtanak a magyar-magyar társadalmi kapcsolatok mindennapjaiba, valamint a magyar kisebbségek több mint nyolc évtizedes történelmébe.
- A világszórványban élő magyarok magyarságtudatának erősítése és megmaradásuk elősegítése.

A nemzetpolitikai érdekérvényesítés eszközzrendszerének alkalmazása

Kiemelt figyelmet kell szentelni az alábbi kérdéseknek:

- A *fejlesztéspolitikai együttműködés* projektjeinek megvalósítása, jogi háttere és finanszírozása.
- A nemzeti összetartozás legfontosabb pillérei között a nemzeti tudat és lét, a nyelv, a kultúra és a hagyományok örökségét tovább éltető az alaptól a felsőfokig terjedő *oktatási, tudományos, kulturális és művészeti intézményhálózat* erősítése.
- A kisebbségek *anyanyelven történő oktatásának* problémái és azok megoldása.
- A területi, közösségi és személyi elvű *nemzetiségi autonómiák rendszerének kidolgozása, nemzetközi megérttetése, elfogadtatása, valamint megvalósítása.*
- A *kisebbségi nyelvhasználati jogok* érvényesülésének problémái és azok megoldása.
- Az EU területén, vagy a vele szomszédos régiók országaiban érvényben lévő kisebbségpolitikai értelemben közvetlenül, vagy közvetetten *diszkriminatív jogszabályok feltárása, közismertté tétele és megszüntetése.*
- Az EU külső határain kívül élő *nemzetrészek érintkezése* a magyar nemzet többi részével.
- Az EU és Szerbia, az EU és Ukrajna, illetve az EU és Horvátország közeledésének elősegítése, különös tekintettel Vajdaság, Kárpátalja és Dél-Baranya ebben betöltött szerepére, és mindhárom ország számára *európai integrációs perspektívák* biztosítása.